

4

Kies eigenrisico-
dragerschap

8

Ken uw plaats
als school

10

Zorg voor
veiligheid online

14

Ontwikkel eigen
leerlijn

Inhoud

- 3 Column Edward Moolenburgh
- 4 Waarom is Kentalis eigenrisicodrager?
- 6 Column Marc Briek
- 7 Nieuws
- 8 Stel je kwaliteitseisen aan ouders?
- 10 Sociale media en schoolveiligheid
- 12 Samenwerking is zoeken naar gedeelde ambities
- 14 'Hoe ver reikt bluetooth?'
- 16 Column Peter Warnders
- 17 Nieuws
- 18 Hard en hart voor onderwijs

Colofon

De VBS is het tijdschrift van VBS, netwerkorganisatie voor diversiteit, eigenheid en samenwerking in het onderwijs. Het verschijnt vier keer per jaar en wordt gratis toegestuurd aan leden. Donateurs ontvangen, afhankelijk van hun bijdrage, eveneens het tijdschrift.

VBS aanvaardt geen verantwoordelijkheid voor de inhoud van bijdragen die door niet-VBS-medewerkers zijn geschreven.

Redactie Ietje van Andel, Edward Moolenburgh, Akke Tick (hoofd- en eindredactie) en Peter Warnders

Redactie-adres

Bezuidenhoutseweg 251-253
2594 AM Den Haag

T 070-331 52 52

E-mail redactie redactie@vbs.nl
@VBSonderwijs
www.vbs.nl

ISSN 2451-9707

Concept vormgeving Huis Communicatie

Vormgeving Lupadesign

Druk Dima - Media Groep b.v.

Fotografie VBS, tenzij anders vermeld

Warm welkom aan twee moedige nieuwkomers

Hoera! Dit schooljaar zijn er binnen het VBS-netwerk twee nieuwe scholen gestart. En dat is niet vanzelfsprekend. In Nederland hebben we tenslotte te maken met krimp. Ook leven we in een tijd waarin de overheid maatregel op maatregel oplegt aan scholen. Bij steeds meer (kleine) scholen leidt dit tot ongekende druk. Ik ben dan ook trots op deze moedige initiatiefnemers van De Buitenkans in Heerenveen en De Nieuwe School in Waddinxveen. Ik verwelkom ze graag in ons netwerk. Zij zijn de praktische uitwerking van artikel 23 van de grondwet.

Vrijheid ter discussie

Onderwijsvrijheid liet trouwens in september niemand onberoerd. Aanleiding vormden de vele kinderen die van de 'Gülen-scholen' werden gehaald en de aandacht voor honderd jaar onderwijsvrijheid in 2017. Opiniemakers in kranten, op radio en televisie en niet te vergeten online, buitelden over elkaar heen. Van 'Er moet alleen openbaar onderwijs zijn', via 'Weg met bijzonder onderwijs op grond van religie' tot 'Laten we de geschiedenis erbij halen en zien dat de tweedeling bijzonder en openbaar juist vrede bracht.' Niet alleen opiniemakers maar ook cabaretier Arjen Lubach, collega-profielorganisaties en VBS maakten zich druk.

Onze samenleving stoelt op diversiteit. Nederland staat daar voor, gisteren, vandaag en hopelijk ook morgen. Het bijzonder onderwijs komt voort uit die drang naar diversiteit en een behoefte aan eigenheid. Het gaat hier om scholen die hun waarden en ideeën ook in het onderwijs proberen

vorm te geven. In De Nieuwe School wordt hard gewerkt om een Integraal Kindcentrum te bouwen. Bij de Buitenkans gaan de initiatiefnemers uit van het competente kind dat zelf in staat is om zijn leerproces en ontwikkeling te ontwerpen en te beschermen. Iedere school heeft zijn eigen waarden.

VBS staat voor ruimte

Voor bijzonder onderwijs, ruimte voor scholen en ruimte voor nieuwe scholen. Kwaliteitseisen aan het gegeven onderwijs en de daarbij horende organisatie zijn daarbij vanzelfsprekend. Toegankelijkheid en een respectvolle houding naar elkaar toe, hoort ook daarbij. Diversiteit en ruimte voor iedereen, in woord en daad. Dat is de kracht van het bijzonder onderwijs, de kracht van de twee nieuwe scholen en het onderwerp waar VBS zich voor inzet. En laat die ruimte voor verscheidenheid ook de kracht zijn in het debat.

September was ook de maand van de Algemene Beschouwingen. Ik vond de plannen van staatssecretaris Dekker niet echt ambitieus. Wat vond u? We zitten in een overgangperiode tot aan de volgende verkiezingen. Hoe dan de kaarten liggen, dat weet niemand. Op 23 november staat diversiteit in het onderwijs alvast op de agenda van een VBS-bijeenkomst. Debatteert u mee? Ik ben benieuwd waar de nuances liggen, bij u en bij de woordvoerders van de politieke partijen. ■

Tekst
Edward Moolenburgh,
directeur VBS

Fotografie
Richard Lotte

www.vbs.nl

emoolenburgh@vbs.nl

‘Kentalis gelooft erin dat verzuim beïnvloedbaar is. Het eigenrisicodragerschap leidt tot een actiever en bewuster verzuimbeleid’, aldus Michiel Slomp, P&O-adviseur bij Kentalis. Hij vertelt wat in 2011 de beweegredenen voor Kentalis zijn geweest om voor het eigenrisicodragerschap te kiezen en hoe het er nu voor staat.

Waarom is Kentalis eigenrisicodragers?

Tekst
Steffie Bom

Cartoon
Saltooo

www.kentalis.nl

Begin 2011 kondigde de minister van onderwijs een bezuiniging van 300 miljoen euro aan voor het speciaal onderwijs (deze is uiteindelijk niet doorgegaan). In die tijd zat (Koninklijke) Kentalis, dat onderwijs geeft aan kinderen met een auditieve en communicatieve beperking, midden in een fusie. Deze ontwikkelingen hadden een grote weerslag op de inkomsten en het personeel, en konden zelfs leiden tot een hoger verzuim.

Het Vervangingsfonds bood eind 2010 scholen met een rijksbijdrage van meer dan 20 miljoen euro de mogelijkheid om eigenrisicodragers te worden. Kentalis was een van deze organisaties. ‘Het eerste waar we naar keken waren de kosten van het verzuim’, vertelt Slomp. ‘We berekenden dat Kentalis, door uit het Vervangingsfonds te stappen, ruim 800.000 euro per jaar kon besparen. Een behoorlijk bedrag. Hier stond tegenover dat het verzuim in 2011, ten opzichte van het jaar daarvoor, met 1,2 procent was gestegen. Dit, samen met de aangekondigde bezuinigingen, vonden we een te groot financieel risico en dus zagen we er aanvankelijk vanaf. Toen

later bleek dat het Vervangingsfonds een fout had gemaakt in de grondslag, durfden we het alsnog aan.’

Actief verzuimbeleid

‘Natuurlijk is het kostenplaatje niet het enige wat we in overweging hebben genomen’, gaat Slomp verder. ‘Dat het merendeel van het verzuim bij Kentalis functioneel in plaats van medisch van aard was, vonden wij ook een belangrijke omstandigheid. Dit kun je als werkgever namelijk positief beïnvloeden. Het is ook een van de redenen waarom we ons niet ergens anders hebben verzekerd, wat ook nog een optie was.’

Maar ‘positief beïnvloeden’, hoe doe je dat? Volgens Slomp komt het allemaal neer op een actief en modern verzuimbeleid. ‘Zo’n beleid was nodig om te voorkomen dat de verzuimkosten, nadat we hadden gekozen voor het eigenrisicodragerschap, alsnog zouden stijgen. Het is er alleen niet in een dag. Sterker nog, het beleid is grotendeels ontwikkeld nadat we de keuze voor het eigenrisicodragerschap hadden gemaakt. Belangrijk was wel dat destijds zowel het bestuur als de medewerkers achter onze keuze stonden: het verzuim moest meer centraal komen te staan.’

”

‘Behalve dat het ons behoorlijk in de kosten scheelt, is het verzuim sinds 2011 met 2 tot 3 procent gedaald’

Professionaliseringslag

Kentalis heeft vervolgens een trainingsbureau in de arm genomen. Zij hebben het management getraind in verzuimbegeleiding. Het management heeft op zijn beurt alle medewerkers erbij betrokken. 'We leerden dat niet langer de ziekte maar het verzuim centraal moest komen te staan. Als nu een medewerker belt met de mededeling dat hij buikpijn heeft en daarom niet voor de klas kan staan, zoeken we samen naar een oplossing zodat hij mogelijk wel voor de klas kan staan of andere werkzaamheden kan verrichten. Dit klinkt heel logisch, maar dat was het voorheen niet. Als een medewerker zich ziek meldde, werden de kosten van de vervanger vergoed door het Vervangingsfonds. Kortom, de prikkel om het verzuim te beperken was er niet. Dat is nu wel anders', aldus Slomp.

Hij vertelt dat de afdelingsdirecteuren van Kentalis tegenwoordig ook casemanager zijn. Dat wil zeggen

dat ze integraal verantwoordelijk zijn voor het begeleiden van het verzuim van het team. Ook is gekozen voor andere arbodiensten en andere bedrijfsartsen. Die sloten beter aan bij de nieuwe aanpak.

Bonus-malussysteem

Om de verzuimbegeleiding te stimuleren, heeft Kentalis destijds een bonus-malussysteem ingevoerd. 'De premie die we kwijt zouden zijn geweest aan het Vervangingsfonds hebben we verdeeld over de verschillende regio's, afhankelijk van de mate van verzuim. Tegenwoordig weet het bestuur precies wat de verzuimcijfers zijn, zowel individueel als op groepsniveau. In de toekomst willen we alle P&O-gerelateerde cijfers gaan analyseren.'

Tot het verzuimbeleid behoort ook het regelen van vervanging in het geval een medewerker zich ziek meldt. Als eigenrisicodragers moet je dit immers zelf doen. 'We

hebben dit op meerdere manieren ondervangen. Zo hebben we tijdelijke medewerkers in dienst, die alleen als vervanger fungeren. Ook werken we met vervangingspoules: personen die zowel bij Kentalis als bij andere organisaties kunnen worden ingezet. Daarnaast zijn enkele arbeidscontracten "uitgebreid". Vaste medewerkers kunnen dan ook als vervanger worden ingezet. De Wet werk en zekerheid (Wwz) maakt het ons momenteel niet makkelijk, al weten we er tot nu toe iedere keer een mouw aan te passen. Let wel, we zijn een grote organisatie. Voor kleine scholen zonder P&O-afdeling zal dit een stuk lastiger zijn', aldus Slomp.

Hoe dan ook, Slomp is erg blij met de keuze voor het eigenrisicodragerschap. 'Behalve dat het ons behoorlijk in de kosten scheelt, is het verzuim sinds 2011 met 2 procent en in sommige regio's zelfs met 3 procent gedaald. Dat hebben we met zijn allen gedaan.' ■

Ouders, geef ze voorrang!

Tekst
Marc Briek,
Adjunct-directeur
De van
Oldenbarneveltschool

Fotografie
Rolf Koppen

www.
oldenbarneveltschool.nl/

U *You, the parent, are your child's first teacher and his best teacher. It's an awesome responsibility, but one that brings immeasurable rewards'*, aldus Jacquie McTaggart. In het leven van onze leerlingen, spelen ouders een belangrijke rol. Laten we eerlijk zijn, leerlingen zijn hooguit 25 procent van de dag op school en de overige 75 procent van hun tijd voorzien ouders in de opvang van hun kinderen. Cijfers die mij motiveren me nog meer in te zetten voor de aansluiting tussen thuis en school, met andere woorden voor ouderbetrokkenheid.

Iedere dag zie ik op onze school geïnteresseerde, meedenkende ouders die hun kinderen helpen met huiswerk. Ouders die op ouderavonden komen, klassenouder willen zijn en overleggen op school over de te kiezen aanpak voor hun kind. Wat willen we als school nog meer? Nou eerlijk gezegd, dat kleine percentage ouders dat minder betrokken lijkt te zijn, is me nog te veel. En voor klusjes zoals het versieren van de gang ter gelegenheid van de Kinderboekenweek, het meelopen naar het zwembad en het vervangen van de sinterklaastekeningen door kerstversieringen vinden we minder snel bereidwillige ouders. Hoe kunnen we dat veranderen?

Kennis

Het afgelopen schooljaar hield ik me intensief bezig met het zoeken naar antwoorden. Voor de schoolleidersopleiding bij ViaVinci deed ik, samen met een collega, een onderzoek naar ouderbetrokkenheid op onze school. Het was fijn te constateren dat we als school waardering krijgen. Ouders voelen zich welkom en zijn tevreden dat ze samen met hun kinderen in kleine groepjes een rondleiding krijgen op onze school. En het feit dat ouders 's ochtends 10 minuten mee de klas in mogen om

contact te leggen met de leerkracht of te kijken waar de kinderen mee bezig zijn, kon ook op bijval rekenen. Toch waren er ook minpunten. Het valt ouders op dat leerkrachten niet vaak contact opnemen om positief nieuws te brengen. Ook zou een aantal ouders nauwer betrokken willen worden bij het maken van plannen voor de kinderen.

Naast het onderzoek nam ik samen met twee ouders van mijn school deel aan het VBS-project 'Samenwerking ouders en school'. Een panel van schoolleiders en ouders van vier basisscholen gingen met elkaar in gesprek. Met als focus communicatie passeerden theorie en veel mooie praktijkvoorbeelden van ouderbetrokkenheid de revue. De bijeenkomsten, maar zeker ook de documentenanalyse, het diepte-interview en het advies-op-maat lieten me nadenken over onze communicatie met ouders en de invloed ervan op de samenwerking. Conclusie: we doen heel veel, de communicatie is wat ad hoc en de rollen en verantwoordelijkheden zijn nog niet goed vastgelegd.

Aan de slag

Ik heb geen definitieve, dichtgetimmerde antwoorden gekregen, maar denkrichtingen en oplossingsmogelijkheden. Dit jaar ga ik aan de slag. Alleen? Nee natuurlijk niet, samen met ouders en teamleden. Met de wil tot veranderen en in openheid kunnen we gezamenlijk een nog grotere invloed uitoefenen op het leerrendement en op de motivatie van de kinderen. Daar doen we het voor! ■

Kom uit uw Dialemma

De leerlingenaantallen van de stichting lopen terug, terwijl de bestuurder een positief beeld schetst. De vraag is hoe u als toezichthouder de discussie hierover kunt aangaan. In welke mate is dit onderwerp beschreven in uw statuten, reglementen of procedures? In welke mate bent u tevreden over de houding en het gedrag van de toezichthouder of de bestuurder over dit onderwerp? Dit is één van de dilemma's die aan de orde komen in Dialemma. Dit is een methode (ontwikkeld in samenwerking met onder andere de VO-raad) om in dialoog te gaan over governance. VBS organiseert Dialemma-avonden waarin u aan de hand van bovenstaande stelling en vele andere inzicht krijgt in de rollen en opvattingen van toezicht en bestuur. U krijgt niet alleen inzicht, maar ook concrete handvatten voor de ontwikkelagenda.

 emoolenburgh@vbs.nl 06-10 24 96 21

Zoekt u ook een sparringpartner?

Het faciliteren van diverse netwerken is een van de diensten die VBS aan haar leden biedt. Het directienetwerk eenpitters en P&O-netwerken voor po en vo zijn vaste waarden in onderwijsland. Deelnemers ervaren het als een interessante, leerzame én leuke manier om deskundigheid te vergroten. De thema's van een netwerkbijeenkomst bepalen de deelnemers zelf. De uitwerking verzorgt VBS. Aan de orde komen actuele onderwerpen, ontwikkelingen en praktijkcases. De deelnemers zijn sparringpartner voor elkaar over personele en beleidsmatige vraagstukken. Tijdens de bijeenkomsten vinden de deelnemers elkaar, maar ook daarbuiten. Via mail vragen zij om reacties op eigen beleidsplannen of complexe dossiers. VBS-netwerken staan open voor nieuwe leden. Ook is de opstart van nieuwe netwerken mogelijk.

 vvempel@vbs.nl 06-33 99 02 55
 www.vbs.nl/ledenvoordeel/netwerken

Wat vindt u van de VBS? Bij ons decemnummer ontvangt u een lezersenquête. Wilt u nu al iets delen? Dat kan via: redactie@vbs.nl

VBS blijft uw belangen behartigen

Het nieuwe schooljaar is gestart. Het afschaffen van de onderwijsvrijheid, het continurooster en de meivakantie, gaven VBS al gelijk aanleiding om in de bres te springen. Ook tijdens de zomermaanden zaten we niet stil. We mengden ons in de discussie rond het lerarentekort in het basisonderwijs. U kunt onze volledige standpunten natuurlijk nalezen op de website (www.vbs.nl/vbs/nieuws), maar we vatten ze graag even voor u samen.

Onderwijsvrijheid afschaffen? Neen. Onze samenleving stoelt op diversiteit. Het bijzonder onderwijs komt voort uit die diversiteit en probeert voorgestane waarden en ideeën ook in het onderwijs in praktijk te brengen. Onderwijs is immers niet waardenvrij. VBS staat voor ruimte voor bijzonder onderwijs, ruimte voor scholen en ruimte voor nieuwe scholen. Een minimumkwaliteit van het gegeven onderwijs en de onderwijsorganisatie is hierbij vanzelfsprekend. Transparantie hoort daarbij.

Continurooster? In overleg. Het invoeren van een continurooster komt steeds vaker voor. Iedere school heeft de ruimte hierin zelf te kiezen. Zo krijgen diversiteit en eigenheid van scholen vorm. Bij een beslissing met zoveel impact als het veranderen van een lesrooster, is het belangrijk ouders en leerkrachten, maar ook de medezeggenschapsraad ten volle te betrekken.

Meivakantie en doorkleuteren? School aan zet. De staatssecretaris wil scholen een verplichte meivakantie opleggen en heeft ook zijn mening over het derde kleuterjaar. VBS pleit ervoor scholen zelf de ruimte te geven. Zij kennen de mensen in hun school het beste en hebben zicht op de ontwikkelingsnoden van de leerlingen.

 emoolenburgh@vbs.nl 06-10 24 96 21

Stel je kwaliteitseisen aan ouders?

‘Omdat jij de baas bent moeten de andere kinderen toch ook naar mij luisteren?’ Deze vraag annex mededeling kwam uit de mond van de kleindochter van schooldirecteur Wim Klapwijk. In al haar kinderlijke naïviteit legt de uitspraak bloot dat (groot)ouders in de school soms tot ongewilde aannames leiden over verantwoordelijkheden, rechten en plichten.

Tekst
Akke Tick,
Senior Communication
Consultant bij Delaware
Consulting. Delaware is
communicatiepartner van
VBS.

Fotografie
Rob Niemantsverdriet

www.

vuurvogelzoetermeer.nl

De Vuurvogel in Zoetermeer is een vrije school. Binnen het vrijeschoolonderwijs is een belangrijke rol voor ouders weggelegd. Klapwijk: ‘Ouders hebben een formele rol in geledingen zoals de medezeggenschapsraad. Daarnaast ondersteunen ze bij feesten en rituelen die eigen zijn aan onze vorm van onderwijs. Toch willen we meer. Onze school streeft ernaar ons daadwerkelijk met ouders te verenigen voor het gezamenlijke welzijn van het kind. We willen dat ze een volwaardige gesprekspartner zijn over het onderwijs aan en de zorg voor de aan ons toevertrouwde kinderen.’

Een buitenstaander die de school bezoekt, ervaart direct dat ouders welkom zijn. Ouders mengen zich spontaan in de lerarenkamer en bewegen zich niet als bezoeker maar als bewoner in het schoolgebouw. Gerard van Roon is zo'n ouder: ‘Ik heb drie kinderen op de Vuurvogel. Mijn kinderen, mijn vrouw en ik voelen ons hier thuis.’ Zijn kennis en deskundigheid die hij dagelijks als senior communicatieadviseur bij de Tweede Kamer inzet, brengt hij sinds kort ook bij De Vuurvogel binnen. ‘Halverwege vorig jaar sprak de IB'er me aan of ik een stukje kon schrijven voor een ouderbijeenkomst. Van het een kwam het ander. Zo draaide ik samen met een andere ouder en Wim mee in het VBS-project “Samenwerking tussen ouders en school” en denk ik momenteel mee over de nieuwe website.’

Gêne om te vragen

Verzamelt de school gestructureerd de competenties van ouders? Klapwijk: ‘We vragen naar het beroep op het inschrijfformulier. Verder is vragen aan mensen wat ze doen en kunnen onderdeel van onze dagelijkse interesse in ouders. Ik voel eerlijk gezegd wel enige gêne om mensen direct om hun vak te benaderen met een vrijwillige klus. Van Roon vult aan: ‘Zeker bij zzp'ers is voorzichtigheid geboden. Zij kunnen, als ze niet uitkijken, een dagtaak vullen met onbetaalde opdrachten.’ Klapwijk: ‘Terughoudendheid is hier de kernboodschap.’

‘Ook is natuurlijk de vraag of iemand het wel leuk vindt zijn werkkennis en ervaring te delen’, aldus Van Roon. ‘Essentieel blijft ouders zelf te vragen hoe ze willen helpen.’ Dat vindt ook Klapwijk: ‘Wat kunt u en wat wilt u bijdragen? Wat zijn uw ideeën? Ik geloof ook eerder in gedachtewisseling dan in het invullen van het wensenlijstje van de school. Dat laatste is wel een valkuil waar we als school snel in belanden.’

Kwaliteitseisen

In de Vuurvogel zijn er veel hand-en-spandiensten die de school graag aan ouders uitbesteedt. Denk maar aan conciërgetaken. Toch waakt Klapwijk voor vrijblijvendheid. ‘We stellen wel degelijk kwaliteitseisen, al zijn die lager dan die voor een ingehuurde en betaalde professional.’

Kijk, als ik een professional inhuur, verwacht ik dat het muurtje perfect gemetseld is. Bij een vrijwilliger mag er wel een steentje scheef staan, maar als het muurtje schots en scheef staat, dan is een gesprek nodig.' In de praktijk heeft Klapwijk de samenwerking met een vrijwilliger weleens gestopt. 'Als de vrijwilliger uiteindelijk niet in staat is de kwaliteit te leveren die je als school nastreeft, dan is het noodzaak het gesprek aan te gaan en uiteindelijk wellicht het contact op een goede manier te beëindigen. Voor de kerntaken van de school werk ik heel bewust alleen met betaalde professionals van buiten de school. Met het professioneel inhuren van een ouder ben ik heel voorzichtig. Je moet ouders ook niet zien als goedkope kracht, maar als volwaardige partner voor de kinderen.'

Bij samenwerking is het nodig de verwachtingen en mogelijkheden te formuleren. Van Roon vindt dat niet enkel de taak van de school: 'Luisteren, kijken, voelen, ... wat doet het met de ander. Je bewust zijn van de verschillende rollen en verantwoordelijkheden van directie-leerkrachten-ouders. Ik probeer als ouder en communicatiespecialist de brug te slaan en verwachtingen expliciet te maken.' In de woorden van Klapwijk: 'Helderheid in de relatie. Het is blijvend de balans zoeken tussen het professionaliseren van vrijwilligerswerk en de ruimte die we in de Vuurvogel aan leerlingen, ouders en leerkrachten willen geven.'

Ouders in de klas vraagt om extra aandacht. Klapwijk: 'We verwachten een professionele houding. Ze moeten bijvoorbeeld loskomen van het ouderschap van hun kind en er voor alle kinderen zijn. Ze zien in de klas ook het functioneren van andere kinderen en de leerkracht.' Wat kan en mag je daarover tegen andere ouders vertellen? Staan die kwaliteitseisen of gedragsafspraken op papier? 'Nee, dat hebben we nog niet vastgelegd. We hebben veel ongeschreven aannames zoals 'we vallen niet uit tegen kinderen'. Dit jaar focussen we op het verbeteren van onze communicatie, en het op schrift stellen van onze ongeschreven afspraken vormt daar een onderdeel van.'

Gerard van Roon (l.) en Wim Klapwijk

Vanuit zijn achtergrond ziet Van Roon allerlei mogelijkheden voor verbetering van de communicatie. 'En net als op bijvoorbeeld mijn werk is het afwegen waar reageer ik op, wat zijn mijn prioriteiten, waar is het belang van de school.' Toch ziet ook hij dat het niet voor iedere ouder logisch is.

Privileges

En wat antwoordde Klapwijk zijn kleindochter? 'Ik heb vriendelijk uitgelegd dat het zo niet werkt. Dat viel haar wel even tegen', lacht hij. 'Iedere leerling en ouder heeft binnen onze school recht op dezelfde ruimte om zichzelf te zijn en te ontwikkelen. Geen extra privileges dus. Van Roon: 'Ik veeg iedere vrijdagmiddag de klas. Door mijn betrokkenheid heb ik natuurlijk gemakkelijker toegang tot de juf.' Klapwijk: 'Dit is geen toegekend privilege, maar ontstaat. Natuurlijk staat Gerard niet als een robot te veggen. En dat is precies ook waar de Vuurvogel voor staat: samen in verbinding met ouders de school vormgeven. Een kring van ouders om de leerling heen. Ieder met zijn eigen plichten en rechten.' ■

Sociale media en schoolveiligheid

Via Facebook, Twitter en WhatsApp staan leerlingen continu in contact met elkaar. Sociale media bieden hen ook de mogelijkheid te leren en hun eigen ik te ontdekken. Geheel risicoloos is dit niet. Pesten, dreigen en intimideren gebeurt namelijk ook via sociale media. Dat dit strafbaar kan zijn, weten veel leerlingen niet. Wat is juridisch wel en niet toegestaan? En welke verplichtingen hebben scholen op het gebied van sociale media en schoolveiligheid?

Tekst

Nienke Daniels,
senior juridisch adviseur

Helpdesk VBS
070-331 52 15

helpdesk@vbs.nl

Politie Nederland (2013)
Brochure pingen-whappen-
tweeten-taggen-en-lijken

Dat leerlingen treiteren en elkaar belachelijk maken is niets nieuws. Dat gebeurde vroeger al op het schoolplein en tegenwoordig ook via sociale media. Een geintje is tot daaraan toe, maar wat als het een serieus dreigement wordt of het pestgedrag ernstige vormen aanneemt? Hoewel het niet altijd even duidelijk is waar de grenzen liggen, kan online gedrag strafbaar zijn. In dat geval kan iemand voor de rechter gedaagd worden.

Strafbare feiten

De meest voorkomende online gedragingen van leerlingen die strafbaar kunnen zijn:

Online pesten

Afzeiken, een grapje uithalen of iemand voor joker zetten. Het mag. Sterker nog, pesten is in beginsel niet strafbaar. Wanneer het pesten echter overgaat in het continu lastigvallen van iemand met kwetsende of dreigende online berichten, dan kan sprake zijn van stalking of bedreiging. Dit is wel strafbaar.

Publiceren foto's en filmpjes zonder toestemming

Iedere persoon (en dus leerling en leerkracht) heeft een portretrecht. Kort gezegd houdt dit in dat iemand niet zonder meer foto's of filmpjes van een ander (online) mag publiceren. In de meeste gevallen is hiervoor toestemming nodig van de betreffende persoon. Wordt een foto of filmpje toch zonder toestemming openbaar gemaakt, dan kan dit strafbaar zijn.

Belediging, smaad of laster

Het aantasten van 'de goede naam' van een leerling is strafbaar. Denk aan het opstellen en verspreiden van zogenaamde bangalijsten. Dit zijn lijsten met daarop de namen van meisjes op een school die 'hoeren' zouden zijn. Dit is laster en hiervan kan aangifte worden gedaan.

Bedreigingen

De sociale vaardigheden van jongeren zijn nog niet volledig ontwikkeld. Wat ruziemaken en het uiten van bedreigingen hoort er tot op zekere

‘Toepassing van hoor en wederhoor is essentieel bij onderzoek naar incidenten’

hoogte bij. Noemt iemand echter een tijd, plaats en datum om iemand in elkaar te slaan of dreigt iemand de school in brand te steken, dan moet dit serieus worden opgepakt. Bedreiging wordt gezien als geweld tegen personen en is strafbaar.

Sexting

Sexting is het versturen van seksueel getinte berichten, foto's en video's. Dit is tot op zekere hoogte onschuldig. Jongeren moeten zich immers seksueel ontwikkelen en experimenteren hoort hierbij. Wanneer een naaktfoto van een leerling moedwillig online wordt gezet, om te pesten of bijvoorbeeld uit wraak, dan is dit – mits de leerling jonger is dan 18 jaar – strafbaar. Zowel de maker als de ontvanger kan, vanaf het moment waarop hij of zij 12 jaar is, worden vervolgd voor het maken, bezitten en verspreiden van kinderporno.

Preventie via protocollen

Het bewaken van de online veiligheid van leerlingen en leerkrachten (in relatie tot de school) is een verplichting voor scholen, die volgt uit de zorgplicht zoals opgenomen in het Burgerlijk Wetboek. Dit begint met preventie. Het moet voor leerlingen duidelijk zijn wat wel en niet is toegestaan. Ook voor leerkrachten moeten de online communicatieregels helder zijn. Wat mag wel en niet via WhatsApp besproken worden? En als een leerkracht leerlingen toelaat tot zijn (privé-)Facebookpagina, mag hij dan afbeeldingen van blote borsten plaatsen? Het kan de professionaliteit van de leerkracht en de school aantasten.

Scholen doen er verstandig aan om een protocol – of in ieder geval richtlijnen – op te stellen, waarin de regels en de sancties staan omschreven. Dit hoeft geen boekwerk te zijn. Het gaat erom dat het voor iedereen duidelijk is welke 'online grenzen' gelden op school. Bespreek het met de leerlingen en leerkrachten, bijvoorbeeld aan het begin van ieder schooljaar. Maak dan ook goed duidelijk wat de sancties kunnen zijn: schorsing of zelfs permanente verwijdering. Je staat hierdoor als school sterker.

Wat te doen bij een incident

En dan gaat het echt goed mis. Een leerling stuurt uit wraak een naaktfoto van een andere leerling

‘Wat ruziemaken via sociale media hoort erbij. Noemt iemand echter een tijd, plaats en datum om iemand in elkaar te slaan, dan moet dit serieus worden opgepakt’

online naar vrienden. Of leerlingen zitten een leerkracht net zo lang dwars totdat hij of zij boos wordt, welke reactie ze filmen en verspreiden via internet (cyberbaiting). Dit laatste is misschien lollig bedoeld, maar de imagoschade voor zowel de leerkracht als de school kan groot zijn. Een school moet weten welke actie zij moet ondernemen in het geval van een sociale media-incident. Welke personen pakken het incident op of zijn het aanspreekpunt? Wie moeten worden ingelicht, en wanneer? In welke gevallen moet de politie worden ingeschakeld? Tip: neem het actieplan op in het protocol en bespreek het met alle leerkrachten, zodat zij weten hoe te handelen.

Hoor en wederhoor

Bij ernstige social-media-incidenten, zoals het verspreiden van een naaktfoto of het dreigen met het in brand steken van de school, moet de school contact opnemen met de politie. Zij zijn professionals op het gebied van verhoren en onderzoeken. Zij nemen de kwestie over en kunnen de school begeleiden op het gebied van de communicatie richting alle betrokkenen. In minder ernstige gevallen kan een school zelf onderzoek doen. Van groot belang hierbij is om hoor en wederhoor toe te passen. Verdenkt een school een leerling van gedrag dat in strijd is met haar socialemediaregels, ga dan eerst samen praten. Hoor wat de leerling te vertellen heeft (leg dit ook goed vast) om pas daarna conclusies te trekken en eventuele acties te ondernemen. Iets kan immers erger lijken dan het daadwerkelijk is. Daarbij is het ook heel erg om iemand op voorhand te beschuldigen, terwijl achteraf blijkt dat deze persoon niets fout heeft gedaan. ■

Samenwerking is zoeken naar gedeelde ambities

Tekst
Jaan van Aken

Beeld
Common Eye

www.commoneye.nl
www.vbs.nl

VBS en Common Eye organiseren op 1 november in Bilthoven de bijeenkomst 'Samenwerken? Do's en don'ts' www.vbs.nl/agenda

Goede samenwerking wordt steeds belangrijker voor scholen. Om scholen te begeleiden bij succesvol samenwerken, werken ook VBS en adviesbureau Common Eye samen. Wat is er nodig om te bouwen aan goede samenwerking?

Elke school werkt samen. De reden kan verschillen: soms is het een kans, soms een opgave. 'Met een Integraal Kindcentrum (IKC) is er de gedeelde ambitie om onderwijs en opvang te integreren. Bij passend onderwijs en krimp is het noodzakelijk om samen te werken', noemt VBS-directeur Edward Moolenburgh als voorbeelden. Een succesvolle samenwerking vormgeven kost tijd en vraagt om goede afstemming tussen de deelnemers. Common Eye, een adviesbureau gespecialiseerd in samenwerking, onderscheidt vijf condities in het samenwerkingsproces: ambitie, belangen, relatie, organisatie en proces.

De eerste voorwaarde is het zoeken naar een gedeelde ambitie, vertelt adviseur Tim Dees. 'Je gaat in gesprek over wat je wilt bereiken en wat je daarin gezamenlijk kunt doen; op welke terreinen zie je specifiek meerwaarde door samenwerking?', zegt hij. Moolenburgh vertelt dat een organisatie voor speciaal onderwijs en een school voor speciaal basisonderwijs besloten te fuseren. 'Door passend onderwijs blijven leerlingen zoveel mogelijk in het

reguliere onderwijs en staat het speciaal onderwijs onder druk. Deze organisaties spraken de gedeelde ambitie en visie uit om samen hun expertise aan reguliere scholen beschikbaar te stellen en kinderen meer thuisnabij onderwijs te bieden.'

Recht doen aan belangen

Stap twee is recht doen aan wederzijdse belangen. Belangen is een besmet woord, merkt Moolenburgh. 'Vaak wordt gedacht dat het over tegenstrijdige belangen gaat.' Dees vult aan: 'Of organisaties denken dat ze hun belangen opzij moeten zetten, terwijl je juist expliciet moet zijn over jouw belangen, zodat de andere partij die herkent en erkent.' Moolenburgh: 'Het gaat over het uitwisselen van beelden, je moet helder krijgen waar je het over hebt met elkaar.' Dees geeft als voorbeeld een school die met de schildersbranche wilde samenwerken. 'Het beeld bij de school was dat het bedrijfsleven gratis en eenvoudig aan werkrachten wilde komen. Terwijl de schildersbranche het beeld had dat het onderwijs traag werkt en vooral gericht is op leerlingaantallen. Door die beelden uit te wisselen en belangen concreter te maken, verdwijnen de vooroordelen en ontstaat er ruimte om een gedeelde ambitie te formuleren. Het resulteerde erin dat de onderwijsinstelling ruimte creëerde voor de schildersbranche in het gebouw en ze samen nieuwe leerlingen gingen werven.'

Onderlinge relatie

Samenwerken is mensenwerk, dus de onderlinge relatie moet goed zijn. 'Neem de tijd om elkaar te leren kennen. Er moet sprake zijn van veiligheid, openheid en transparantie', zegt Moolenburgh.

”

‘Neem de tijd om elkaar te leren kennen. Er moet sprake zijn van veiligheid, openheid en transparantie’

Vertrouwen is essentieel bij samenwerking, ervaart Dees. 'Alleen dan kun je een deel van je autonomie opgeven in het vertrouwen dat je er meer voor terugkrijgt. Op zichzelf kansrijke samenwerkingen zijn meer dan eens geklapt omdat twee projectleiders ruzie kregen.' De vierde conditie is de organisatie van de samenwerking.

Dees merkt dat de organisatievorm vaak te vroeg in het proces op tafel komt. 'Als je de inhoud voor laat gaan, dan volgt daar vaak vanzelf de keuze voor de vorm uit. Je merkt dan snel genoeg of een samenwerkingsovereenkomst, een gezamenlijke rechtspersoon of zelfs samengaan echt nodig is.'

De laatste voorwaarde is dat samenwerken een betekenisgevend proces moet zijn: er moet genoeg aandacht zijn voor de inhoud en daadwerkelijk ergens toe leiden. 'Ambities en belangen kunnen veranderen. Evalueer daarom regelmatig de inhoud, de manier van samenwerking en of samenwerken überhaupt nog zinvol is', adviseert Dees. Zo begeleidde Moolenburgh een directeurenoverleg dat na twee jaar stopte. 'Het tweede jaar zegden deelnemers steeds vaker af. Uit een evaluatie bleek dat een deel van de directeuren geen behoefte meer had aan overleg.'

VBS en Common Eye

VBS en adviesbureau Common Eye hebben zelf de gedeelde ambitie om elkaar te versterken door samen te werken. Moolenburgh: 'Common Eye heeft veel kennis van en ervaring met samenwerking en ze hebben een methode ontwikkeld om samenwerkingsprocessen op te bouwen of te evalueren. Voor VBS-scholen is het een meerwaarde om daar kennis van te nemen.' Dees denkt dat het onderwijs erbij gebaat kan zijn vaardiger in samenwerken te worden. 'De eerste fase van ambitie en belangen wordt bijvoorbeeld vaak overgeslagen. Het gaat al snel over vorm en inhoud. Samenwerking is in het onderwijs aan de orde van de dag, en we merken dat meer bewustzijn over samenwerking helpt om successen te bereiken.' ■

Do's en don'ts bij samenwerking

Do's:

1. Investeer denkkracht en tijd voor goede samenwerking.
2. Durf ook te constateren dat er geen basis (meer) is voor samenwerking. Samenwerking is geen toverwoord, doe het alleen als je meerwaarde ziet.
3. Zoek balans: tijdelijk kan de een meer halen en de ander meer brengen, maar op lange termijn moet een samenwerking in balans zijn.

Don'ts:

1. Haast. Vaak is samenwerking belangrijk en urgent. Toch is het wenselijk met elkaar de tijd te nemen om eerst scherp te krijgen wat je wilt bereiken.
2. Vorm voor inhoud. Inhoud is en blijft de eerste stap.
3. Geen afspraken maken over vervolgstappen in het samenwerkingsproces. Bespreek hoe vaak je elkaar ziet, wie je erbij betreft en wanneer je elkaar belt.

‘Hoe ver reikt bluetooth?’

Tekst
Jaan van Aken

Fotografie
Rob Niemantsverdriet

peppings@vsvsite.nl

www.vsvsite.nl

Voor programmeren bestaat er allerlei lesmateriaal, maar daar zit weinig samenhang tussen en een didactische visie ontbreekt, vindt basisschool de Vlissingse Schoolvereniging. Daarom ontwerpen ze nu zelf – naar Brits voorbeeld – een leerlijn programmeren voor groep 1 tot en met 8.

Tussen enkele kleuters ligt een in vlakken verdeelde tekening met dieren in de natuur. Kun je de Bee-Bot, een zwart-geel gestreept robotje op wieltjes, van de zebra naar de olifant laten rijden? Het jongetje knikt en drukt pijltjestoetsen ‘forward, forward, right’ op de rug van het robotje in en de Bee-Bot rolt keurig naar de olifant. Zo ontdekken de kleuters op basisschool de Vlissingse Schoolvereniging (VSV) spelenderwijs de beginselen van programmeren en de Engelse taal. En niet alleen de kleuters; de school ontwikkelt in twee jaar een leerlijn programmeren voor groep 1 tot en met 8, bestaande uit tien à elf modules. ‘Na een half jaar zijn twee modules af en twee andere draaien momenteel proef in de klassen’, vertelt Pieter-Paul Eppings, projectleider en leerkracht van groep 5.

Met de Codeweek, Codekinderen, Codepact en zelfs een leerlijn van SLO en Kennisnet is er al veel lesmateriaal beschikbaar voor programmeren. Toch besloot de VSV een eigen leerlijn te ontwikkelen. Eppings: ‘Er zit weinig samenhang tussen en een didactische visie ontbreekt. De initiatieven richten zich of alleen op leerlingen die extra uitdaging behoeven, of alleen op meisjes of er is één keer per jaar een programmeerweek. Dat is te weinig. De leerlijn van SLO en Kennisnet werkt offline, alleen op papier, en richt zich op de grammatica van programmeren. Daar kunnen we mooi bij aansluiten. Bij ons programmeren alle kinderen vanaf 4 jaar. Bij groep 5 koppelen we het bijvoorbeeld aan topografie en je oefent met rekenen.’

Bee-Bot

De VSV gebruikt in de leerlijn wel bestaand

materiaal, zoals Ko de Kraker van Codekinderen waarbij een vogel commando’s krijgt om noten in een doolhof te vinden. En bij Kodable programmeren kinderen een route en leren ze Engelse talige programmeertermen. Een vijfdegroeper moet zijn robotje op het scherm langs blokkades van A naar B brengen. Hij mag maximaal vijf commando’s gebruiken. ‘Dat dwingt kinderen om commando’s te gebruiken als loops (herhaling) en conditions (voorwaarden): als er een rood blokje in de weg staat, ga dan rechts’, verklaart Eppings. In een razend tempo klikt het jongetje de juiste codes aan en het robotje vindt zijn weg.

De opbouw van de VSV-leerlijn verloopt van concreet naar abstract, legt Eppings uit. ‘De jongste kinderen leren met de Bee-Bot de relaties tussen de pijltjesknoppen en afgelegde afstand. De hogere klassen werken met zijn grote broer: de Blue-Bot, een robotje dat via bluetooth met de iPad te besturen is.’ Leerlingen leren in de bovenbouw via ontdekkend en onderzoekend leren aan de hand van eigen onderzoeksvragen. ‘Bijvoorbeeld hoe ver reikt bluetooth en waarom legt de iPad contact met die ene robot en niet met de andere.’

Digitale wereld

De school kiest voor programmeren omdat leerlingen opgroeien in een digitale wereld. ‘We willen ze die wereld laten begrijpen en beter leren beheersen. Kinderen leren een probleem op te lossen door de computer opdrachten te geven. Daarnaast is er een tekort aan ICT’ers. Al zal niet ieder kind programmeur worden.’ De Vlissingse Schoolvereniging deed inspiratie op in Groot-Brittannië, waar programmeren onderdeel

is van het vak Computing dat leerlingen vanaf 4 jaar volgen. 'Het is jammer dat het in Nederland geen verplicht vak is, al heeft het ons wel gestimuleerd om zelf een leerlijn te ontwikkelen.'

In hoeverre past het maken van een leerlijn binnen de taak van een individuele school? 'Het kost de tien collega's in de projectgroep tijd, maar het geeft ook veel energie. We krijgen subsidie van het Leraren Ontwikkelfonds van de Onderwijscoöperatie, dat als doel heeft initiatieven op de werkvloer te ontwikkelen.' In totaal ontvangt de VSV ruim 40 duizend euro subsidie voor de leerlijn, waarvan 5.000 euro van de Stichting Jan Kersten Fonds (zie kader). 'We gebruiken het geld vooral voor materialen en deels om uren te compenseren. Elke drie maanden komt er een boekje met een module uit, waarvoor we twee werkbijeenkomsten hebben, de lessen in de klas uitvoeren en evalueren. Het schrijven van de boekjes kost mij dertig à veertig uur per keer.' Het doel is de leerlijn met andere scholen te delen. 'Een pabo-student gaat onderzoeken hoe we de leerlijn verder kunnen ontwikkelen en hoe we het materiaal kunnen verspreiden. Ook het Leraren Ontwikkelfonds denkt hierover mee.'

Wat zijn leerlingen aan het eind van groep 8 precies zullen kunnen en kennen qua programmeren is ook voor Eppings afwachten. 'We ontwikkelen de leerlijn net als de leerlingen ontdekkend onderwijs. Ik heb wel visioenen dat leerlingen met Lego WeDo (lego die te programmeren is met de computer) opdrachten uitvoeren, zelf kleine programma's schrijven met programmeertaal Python en wellicht ontwikkelen ze samen apps.' ■

Stichting Jan Kersten Fonds

De Vlissingse Schoolvereniging kreeg 5.000 euro subsidie van het Jan Kersten Fonds voor de leerlijn programmeren. De Stichting Jan Kersten Fonds van VBS zet zich ervoor in vernieuwende initiatieven op het gebied van onderwijs mogelijk te maken. Dit doet zij door het verlenen van financiële steun.

Waar haalt de MR zijn mosterd?

Tekst

Peter Warnders,
woordvoerder en senior
adviseur

Fotografie:

Marleen Hoftijzer

www.vbs.nl

Laatst sprak ik met een student die een master-onderzoek doet naar de oudergeleding van medezeggenschap in het basisonderwijs. Door gesprekken met schoolbesturen, directies en oudergeledingen wil zij een beeld krijgen van hun functioneren. Na afloop van een interview met een MR-ouder werd haar gevraagd nog eens terug te keren. 'Je kunt dan nog beter uitleggen hoe medezeggenschap werkt en welke rechten en plichten er zijn. Het was een zeer verhelderend gesprek geweest', aldus dit MR-lid. De studente was het hier geheel mee eens.

Rechten, plichten en rollen

Ik kom bij veel medezeggenschapsraden voor het geven van de VBS-basis cursus medezeggenschap. Ook vanuit het landelijk project medezeggenschap deel ik kennis met verscheidene raden in het land. Deelnemers zijn uiteraard nieuwe leden. Toch maken ook al langer meedraaiende MR-leden dankbaar gebruik van deze bijeenkomsten. Ter voorbereiding op zo'n bijeenkomst vraag ik altijd het MR-statuut en -reglement op. Vaak is dat afgeleid van een modelstatuut/-reglement van de Stichting Onderwijsgeschillen. Deze modellen geven een goed beeld van wat medezeggenschap is. Aanbevelingswaardige literatuur, ook voor het geïnterviewde MR-lid.

Met rechten en plichten alleen kom je er overigens niet. Als MR moet je ook bepalen welke rol je wilt spelen. Ben je reactief en reageer je alleen op waar het bevoegd gezag mee komt? Of wil je juist gebruikmaken van je initiatiefrecht en zelf beleidsvoorstellen doen? Het ene is niet beter dan het andere, als je maar een keuze maakt. Dat geldt ook voor het moment waarop je informatie wilt ontvangen. Is dat al in een vroegtijdig stadium, wanneer het bevoegd gezag de eerste plannen maakt, of is het moment van het 'voorgenomen besluit' vroeg genoeg? De visie van het bevoegd gezag hierop is ook belangrijk. Is er de bereidheid de MR te laten meedenken? Heb het hier eens over met elkaar, zet het structureel op de agenda. Het voorkomt teleurstellingen.

Zeggenschap

In de bijeenkomsten merk ik vaak dat leden medezeggenschap verwarren met zeggenschap. Zeggenschap is voorbehouden aan het bevoegd gezag. Het is dus als MR zaak niet op hun stoel te gaan zitten. Wanneer een MR zich dat realiseert, kennis van zaken heeft over bevoegdheden en weet welke rol ze wil spelen, dan komt het wel goed. Bewustwording hiervan vraagt voortdurende aandacht. Hier is nog een wereld te winnen voor ministerie en profielorganisaties. En niet voor masterstudenten ... zij kunnen dan hun eigen rol blijven spelen. ■

Tweede Kamerverkiezingen 2017

VBS vindt het belangrijk dat haar waarden in het onderwijs een plaats krijgen in de partijprogramma's en een nieuw regeerakkoord. Ze brengt dan ook de volgende punten onder de aandacht.

1 Waarborg diversiteit en eigenheid door praktijk-effectrapportage

Maatregel op maatregel leggen onbedoeld druk op (kleinere) schoolbesturen en op de menselijke maat van het onderwijs. We denken aan de effecten van een nieuw bekostigingsstelsel en de Wwz/transitievergoeding. VBS pleit voor diversiteit en eigenheid en dus voor het behoud van de menselijke maat. De invoering van een praktijk-effectrapportage menselijke maat op voorstellen voor nieuwe wet- en regelgeving kan hieraan bijdragen.

2 Implementeer wetsvoorstel Ruimte voor nieuwe scholen

Het stichten van nieuwe scholen is nu aan levensbeschouwelijke stromingen verbonden. Ook zorgt de stichtingsnorm ervoor dat burgerinitiatief in de praktijk niet veel ruimte krijgt. VBS pleit voor snelle invoering van het wetsvoorstel Ruimte voor nieuwe scholen. Hierbij is de garantie dat de laatste school van een richting niet gedwongen wordt opgeheven, van eminent belang.

3 Geef leraar vrijheid bij curriculum

VBS is voorstander van een eigentijds curriculum. Nieuwe eindtermen in het kader van Onsonderwijs2032 zijn slechts zinvol bij een aantoonbare brede steun van de beroepsgroep, als de opleidingen hierop zijn aangepast en scholen (bestuur, leraren, ouders en leerlingen) vrij zijn zelf invulling te geven aan hun curriculum, waar mogelijk gericht op de individuele leerling.

4 Erken belang zorgvuldige overgang basisonderwijs naar voortgezet onderwijs

Geef alle kinderen het onderwijs waar ze recht op hebben. Daarnaast streeft VBS. Een zorgvuldige overgang van basis naar voortgezet onderwijs beïnvloedt de toekomst van een kind positief. De voortdurende discussie over de voor- en nadelen van de keuze voor het voortgezet onderwijs in relatie tot het basisschooladvies, een (verplichte) eindtoets en een verlengde brugperiode in heterogene en/of homogene brugklassen (vroegselectie) draagt hier niet aan bij. VBS wil aan deze discussie een einde maken door een breed gedragen onderzoek naar de voor- en nadelen van genoemde thema's en door vervolgens bindende afspraken te maken met alle betrokkenen, waarbij het belang van het kind voorop staat. De mogelijkheden van basisonderwijs en voortgezet onderwijs onder één wettelijk dak maken deel uit van dit onderzoek.

5 Stimuleer (internationaal) burgerschap

Basisprincipes als tolerantie en respect dragen bij aan (internationale) verdraagzaamheid. Aandacht in het onderwijs voor vreemde talen, cultuur en internationalisering versterkt (internationaal) burgerschap. VBS pleit ervoor dat (internationaal) burgerschap structureel op scholen aan bod komt als onderdeel van het totale onderwijsprogramma. Internationalisering maakt hier integraal onderdeel van uit.

Hard en hart voor onderwijs

Tegenspraak! Een echte, fundamentele discussie over het onderwijs. Dat is wat Alderik Visser graag wil. Visser wie? Criticaster, wetenschapper, leraar, ideeënhistoricus en sinds kort SLO-medewerker. Zijn met referenties onderbouwde uitspraken in de publicatie 'De geschiedenis herhaalt zich niet' zetten aan tot reflectie en verdienen gelezen te worden.

Tekst

Akke Tick,

Senior Communication
Consultant bij Delaware
Consulting. Delaware is
communicatiepartner
van VBS.

Fotografie

Uitgeverij Phronese

@alderikvisser

In de publicatie passeren alle aspecten van onderwijs de revue: van beleid tot klasgewoonte, van autonomie tot sturing, van democratie tot terreuraanslagen. Op ieder onderwerp poneert Visser stellingen, altijd onderbouwd met referenties. 'De geschiedenis of met andere woorden gebeurtenissen in perspectief plaatsen is voor mij essentieel. Alleen je buikgevoel volgen is niet voldoende in een debat. Vanzelfsprekend bestaat objectiviteit niet, maar ik vermeld bronnen om onderbouwde tegenspraak te kunnen geven en krijgen. Historisch bewustzijn helpt mijns inziens breder en scherper te kijken naar wat er geclaimd, bereikt en gepland wordt.' VBS sprak met Visser over het curriculum en burgerschap.

Geef leraar vrijheid bij curriculum

De leraar speelt volgens Visser een cruciale rol in het leven van leerlingen. Voor het interview was hij in gesprek met een oud-scholier uit de tijd dat hij nog voor de klas stond. Een filosofisch gesprek over leren, zijn en beweging. Het ideaal van onderwijsgedachtewisseling op grond van gelijkheid, deels zendend, deels interactief, mocht VBS kort in de praktijk meemaken.

Visser bekommert zich niet alleen om zijn oud-scholieren, ook voelt hij zich nog betrokken

bij de oud-collega's. Hij wil met zijn teksten bijdragen aan de professionalisering van de beroepsgroep. Visser: 'Leraren hebben niet genoeg aandacht voor het curriculum. Door schoolboeken en de dominante afrekencultuur die we opbrengstgericht onderwijs noemen, worden leraren uitvoerders. Hun vrijheid is afgepakt en tegelijkertijd laten ze die vrijheid zelf afpakken. Hier speelt mee dat curriculumontwikkeling veel tijd vraagt. De grote klassen, de lage lonen en de werkdruk bieden dan ook weinig ruimte om als leraren actief in te zetten op curriculumontwikkeling.'

'Ouders en leerlingen moeten meer het idee en gevoel hebben dat de school van hen is', vervolgt Visser in hoog tempo. 'Concreet gaat het hierbij onder andere om lessen die voortbouwen op wie we zijn en willen zijn. Mijn ideaal is de school als waardengemeenschap waarin je met elkaar samenwerkt. Mensen zijn van nature sociale wezens. In de persoonsvorming en socialisatie van leerlingen speelt de school een belangrijke rol. Daarnaast zijn er trouwens ongeleide, zelfsturende wezens. Ook zij hebben een rol in de gemeenschap. Bij de studie van mieren zie je dat 5 procent zich individueel in de hoop beweegt, en die ronddarrende individuele mieren ook een functie hebben. We moeten dus niet alle neuzen dezelfde kant op krijgen. Samen betekent niet, iedereen hetzelfde.'

Visser gaat ook in op de organisatie die nodig is voor leraren. Op landelijk niveau is het zaak te zorgen voor goede structuren waarin vrijheid een garantie is en leraren als beroepsgroep instaan voor curriculumontwikkeling. Op schoolniveau is het belangrijk samen de waarden vast te stellen. Als je samen weet waar je voor gaat, dan kun je vandaaruit ook mooie lessen ontwikkelen. 'Ik geloof in docentenontwikkelteams, professionaliseringsteams, en dergelijke. Het gaat om horizontale professionalisering vanuit waarden ... dan gaat de rest gemakkelijker. Er is ruimte

nodig om samen te komen.' Visser gelooft in zelfsturende teams, maar mensen hebben wel kaders nodig. 'Docenten zouden veel meer kritische intellectuelen moeten zijn.'

Stimuleer (internationaal) burgerschap

Kaders zijn volgens hem ook nodig als het gaat om burgerschap. Visser zet vraagtekens bij hoe burgerschap nu vaak ingevuld wordt. 'Burgerschap is dat je wilt dat kinderen deel uitmaken van de samenleving. Het wordt vaak prekerig ingevuld met leerstof rond het aantal zetels in de EU.' En natuurlijk is er een verband tussen burgerschap en indoctrinatie. 'Dat moet ook. Wij willen democratische burgers. Wij prefereren democratisch boven fundamentalistisch.'

Leraren zijn nu vaak laf, vindt Visser. 'Wat doen ze als er terreuraanslagen zijn? Ze gaan het debat uit de weg uit angst kinderen voor het hoofd te stoten, vanuit onwennigheid en ingegeven door cultuurrelativisme. Ik vind dat je als docent pedagogisch moet zijn. Daarom zijn die waarden van de school zo belangrijk. Dat is dan namelijk de grens. En die waarden maak je met alle betrokkenen in de school en daar sta je voor.'

Zelfreflectie

Wie 'De geschiedenis herhaalt zich niet' ter hand neemt, moet wel tegen een stootje kunnen. Geen onderwijshuisje laat Visser staan. Dat verdient respect en komt een gedegen debat ten goede. Zo kritisch als hij naar anderen is, is Visser ook naar zichzelf. 'Ik ben erg barok en intellectualistisch. Kan best een goede redacteur gebruiken die mensen beschermt tegen archaïsch taalgebruik.' Visser wil gelezen worden. Wie onderwijs(vernieuwing) een warm hart toedraagt, leest hem ook ... en dan zou een vertaling van zijn gedegen inzichten naar toegankelijke communicatiemiddelen een welverdiende aanvulling kunnen zijn op deze publicatie. ■

Alderik Visser
De geschiedenis
herhaalt zich niet
ISBN 978 94 90120 16 0
Uitgeverij Phronese

Ontvang een gratis exemplaar

De herfstvakantie nadert. Misschien heeft u tijd om bij te lezen. Wilt u het boek 'De geschiedenis herhaalt zich niet' gratis ontvangen? Stuur dan een mail naar communicatie@vbs.nl. VBS bezorgt de eerste drie mailers een exemplaar.

Debatteert u mee?

Op 23 november gaat VBS graag samen met u in debat met de politiek. Onder leiding van Onderwijsspecialist Anton Kotte debatteren de woordvoerders onderwijs uit de Tweede Kamer onderling en met ons over de VBS-verkiezingsinbreng (zie pagina 17). Vonken of vinken, voorschrift of vrijheid, fusie of zelfstandigheid, ...

Naast het debat, spreken VBS-voorzitter Wobine Buijs en Patrick Sins, lector Vernieuwingsonderwijs. Zij nemen u mee in de discussies rond presteren versus bildung, en verbinding versus segregatie. Deze bijeenkomst is tevens Algemene Ledenvergadering en omvat ook het huishoudelijke gedeelte van VBS.

In oktober ontvangen VBS-leden de officiële uitnodiging en informatie over de wijze van aanmelden.

Peter Warnders,
woordvoerder en senior
adviseur

www.vbs.nl/vbs

p.warnders@vbs.nl

Verbindend voor diversiteit in onderwijs